

og det er jo det, som utvivlsomt ligger i hele den Tanke, der gaar igennem dette Cirkulære. Det er saa meget mere ondartet, som jo netop det Tidspunkt, her er Tale om, var den Tid, da Danmarks Lærerstand i Almindelighed ventede, at Forhandlingerne ogsaa om dens økonomiske Stilling for Alvor maatte komme frem i første Række og finde sin Afgørelse. Overfor hele den Forhandling, som berøres af det Forhold, overfor alle de Omstændigheder, der derved komme i Betragtning, er det naturligt, at en saadan Samfundsklasse, der staar og venter, at man fra højere Autoriteter skal sørge for at gøre noget for dens mere betryggede Fremtid, føler sig ganske særlig ilde berørt, naar den faar et særligt Paalæg om, at den har i speciel Grad at være Regeringens lydige og hørige Tjener, rent uanset den Fremgangsmaade, som Regeringen i sine Handlinger følger overfor hele vor forfatningsmæssige, grundlovhjemlede og almenlovlige Tilstand i Landet. Det er sikkert, at det er et Forsøg paa at binde og sætte en Mundkurv paa en hel Samfundsklasse, her Lærerstanden.

Jeg forstaaer godt, at for det første er det en Tilfredsstillelse for Autoriteterne, at der er nogle Fyre, der ikke ere større, end at de ere til at magte: dem tage vi i Kraven, de ville føle det rethurtigt, og de ville formodentlig have et ret aabent Øre for de advarende eller truende Røster — hvilken Betegnelse man nu vil bruge —, som lyde til dem. Overfor den store, almindelige, mere fritstillede Befolkning virke jo den Slags almindelige Talemaader som disse selvfølgelig ikke eller ikke i den Grad, men overfor en Samfundsklasse som Lærerstanden, og ganske særligt under dens Forhold i 80'erne, var det naturligt, at Regeringen havde et forholdsvis frit Spil, naar den vilde dominere. Naar den vilde lægge Hindringer i Vejen for den almindelige Ytrings- og Forsamlingsfrihed, var det en ret taknemmelig Opgave at tage fat paa Skolelærerne. Det var ogsaa i og for sig en ret praktisk Foranstaltning at give Skolelærerne Mundkurv paa, thi det er jo en Kendsgerning, som alle vi, der færdes i Landet, have lagt Mærke til, at allerede i den Tid var der begyndt at foregaa en Svingning i det gammeldags Forhold, hvorefter de gamle Degne jo i Almindelighed vare Regeringens ubetinget lydige og bukkende Tjenere, som kun havde et Løsen: det at bøje og føje sig efter enhver lille Tilkendegivelse, naar den kom fra oven. Hele denne unaturlige Under-

danighedstendens var jo paa det Tidspunkt begyndt at gøre en Svingning, det var begyndt at gaa op for en stor Del af Danmarks Lærerstand, at den havde sin naturlige Plads sammen med den jævne, menige Befolkning i Kampen for Frihed og Selvstændighed, for borgerlig Frihed, som Kampen jo netop i den Tid førtes om. Og det er naturligt, at Danmarks Lærerstand i og for sig var en retfærdig — vi kunne gerne kalde det — Agitator for de frisindede og demokratiske Ideer, efterhaanden som de vaagnede. Lærerne ere jo for største Delen — vare det allerede den Gang, ere i endnu højere Grad blevne det siden den Tid — som Regel udgaaede fra de jævne, mindre bemidlede Samfundslag. Den Gang var det vel nok nærmest Gaardmandsklassen og de dermed nærmest ligestillede, der rekruterede Skolelærerstanden. Det har sikkert forandret sig ikke saa lidt i de senere Aar, idet de nu absolut ere rykkede et Trin nedad, saa at det for en meget stor Del er Husmandssønner og Sønner af dermed nærmest ligestillede Haandværkere og andre næringsdrivende, som give det største Bidrag — naturligvis langt fra det eneste, men det største Bidrag til at rekrutere Skolelærerstanden. Men, saa meget er vist, at Skolelærerne den Gang som nu naturlig levede sammen med og havde samme Tanker og Følelser som den menige Mand og den jævne Befolkning, der Tid efter anden havde samlet sig om Venstres Ideer i Kampen for Frihed og Selvstændighed imod den Reaktion, som Højre repræsenterede, og som gav sig sit store, raa og brutale Udslag den 1. April 1885, 22 Dage før dette Cirkulære saa Dagens Lys

Formanden: Det ærede Medlem bruger et noget for stærkt Udtryk.

Fogtmann: Naa, ja, det kan være; jeg synes ikke, at jeg har brugt Udtryk, som kunne kaldes særlig stærke.

Formanden: Det ærede Medlem brugte saadanne Udtryk som raa og brutal.

Fogtmann: Ja, det er jo en Skønssag, og naar Formanden finder, at de ere stærke, saa ere de stærke, og saa skal jeg sørge for at dæmpe dem saa meget som muligt, men i alt Fald tror jeg, at de karakterisere Forholdene godt. En anden Sag er det jo, hvilke Udtryk man vil bruge i en parlamentarisk Forhandling.

Samtidig med, at altsaa Lærerstanden